

## **RP 110/2024 rd**

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice och av 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen**

### **PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL**

I denna proposition föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice och kommunstrukturlagen ändras.

Enligt propositionen höjs statsandelsprocenten för kommunal basservice med 3,1 procentenheter. Statsandelen föreslås från ingången av 2025 vara 25,02 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,98 procent.

I den föreslagna ändringen av statsandelsprocenten har som tillägg beaktats 4,67 procentenheter i anknytning till överföringen vid ingången av 2025 av ansvaret för att ordna arbets- och näringsstjänsterna från staten till kommunerna och i anknytning till integrationsuppgifterna enligt totalreformen av lagen om främjande av integration som också träder i kraft vid ingången av 2025. Som tillägg har också beaktats 0,04 procentenheter i anknytning till andra ändringar i statsandelsåliggandena så att statsandelsprocenten för nya och mer omfattande uppgifter är 100.

Preciseringarna i social- och hälsovårdsreformens överföringskalkyler har beaktats som avdrag i statsandelsprocenten. Enligt den slutliga kalkylen sänker den i efterhand gjorda justeringen statsandelsprocenten med 4,60 procentenheter. Samtidigt har en ökning av statsandelen avsedd att lindra social- och hälsovårdsreformens inverkan på statsandelarna (2,54 procentenheter) beaktats som tillägg i ändringen av statsandelsprocenten. I statsandelsprocenten har som tillägg beaktats också justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (0,68 procentenheter) och som avdrag beaktats 0,23 procentenheter i anknytning till den minskning som motsvarar 1 procentenhet av indexhöjningen av statsandelen för basservice enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. I propositionen föreslås det också bestämmelser om ett tidsbegränsat tillägg till statsandelen 2025 på 1,97 euro per invånare, som återbetalning av de för kommunsammanslagningar avsedda sammanslagningsunderstöd som blivit oanvända 2024 och bestämmelser om ett tidsbegränsat avdrag på 4,07 euro per invånare som hänför sig till regeringens strävan att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter samt utgifterna inom de offentliga finanserna.

I lagen om statsandel för kommunal basservice görs vissa tekniska ändringar som hänför sig till överföringen av ansvaret för att ordna arbetskraftsservice och kommunernas utökade finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner och i kommunstrukturlagen görs en precisering av tidpunkten för återbetalning av sammanslagningsunderstöd.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

---

## INNEHÅLL

|                                                                                                                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL .....                                                                                                                     | 1  |
| MOTIVERING.....                                                                                                                                                | 4  |
| 1 Bakgrund och beredning.....                                                                                                                                  | 4  |
| 1.1 Bakgrund.....                                                                                                                                              | 4  |
| 1.2 Beredning.....                                                                                                                                             | 4  |
| 2 Nuläge och bedömning av nuläget .....                                                                                                                        | 4  |
| 2.1 Statsandelar, statsandelsprocent och justering av kostnadsfördelningen .....                                                                               | 4  |
| 2.2 Tidsbegränsade minskningar och ökningsar av statsandelen 2025 .....                                                                                        | 7  |
| 2.3 Genomförandet av reformen av arbets- och näringstjänsterna och dess konsekvenser för lagen om statsandel för kommunal basservice.....                      | 7  |
| 3 Målsättning.....                                                                                                                                             | 8  |
| 4 Förslagen och deras konsekvenser .....                                                                                                                       | 8  |
| 4.1 Förslag och motiveringar.....                                                                                                                              | 8  |
| 4.1.1 Statsandelsprocenten.....                                                                                                                                | 8  |
| 4.1.2 Tidsbegränsade minskningar och ökningsar av statsandelen.....                                                                                            | 10 |
| 4.1.3 Justering av kostnadsfördelningen åren 2025 och 2026.....                                                                                                | 10 |
| 4.1.4 Lämnande av de uppgifter som behövs för att beräkna ersättningen till kommunerna för det utvidgade finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmåner ..... | 11 |
| 4.1.5 Samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna; förhandling om statsandel .....                      | 11 |
| 4.1.6 Återbetalning av sammanslagningsunderstöd .....                                                                                                          | 11 |
| 4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....                                                                                                                        | 12 |
| 4.2.1 Statsandelsprocenten.....                                                                                                                                | 12 |
| 4.2.2 Minskningar och ökningsar av statsandelen.....                                                                                                           | 13 |
| 4.2.3 Statsandelarna för basservice 2025 .....                                                                                                                 | 14 |
| 4.2.4 Tekniska preciseringsbehov som följer av reformen av arbets- och näringstjänsterna .....                                                                 | 14 |
| 4.2.5 Återbetalning av sammanslagningsunderstöd .....                                                                                                          | 15 |
| 5 Remissvar .....                                                                                                                                              | 15 |
| 6 Ikraftträdande .....                                                                                                                                         | 15 |
| 7 Förhållande till andra propositioner .....                                                                                                                   | 15 |
| 8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....                                                                                                   | 15 |
| LAGFÖRSLAG.....                                                                                                                                                | 18 |
| Lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice .....                                                                                            | 18 |
| Lag om ändring av 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen .....                                                                                                    | 19 |
| BILAGA.....                                                                                                                                                    | 21 |
| PARALLELLTEXT .....                                                                                                                                            | 21 |
| Lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice .....                                                                                            | 21 |
| Lag om ändring av 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen .....                                                                                                    | 23 |

## **MOTIVERING**

### **1 Bakgrund och beredning**

#### **1.1 Bakgrund**

Bestämmelser om statsandelsprocenten för kommunal basservice samt om tidsbegränsade avdrag och ökningar av statsandelen utfärdas årligen genom ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021, nedan *statsandelslagen*). I denna proposition ingår förslag som gäller statsandelsprocenten för kommunal basservice 2025. År 2025 föreslås statsandelen för kommunal basservice dessutom bli utökad med ett temporärt tillägg på 1,97 euro per invånare enligt särskilda bestämmelser. Tillägget avses utgöra återbetalning av sådana sammanslagningsunderstöd till kommuner som blivit oanvända 2024. Bestämmelser om grundpriserna för de kalkylerade kostnaderna för statsandelen och tilläggsdelarna utfärdas årligen genom förordning av statsrådet.

När reformen av arbets- och näringstjänsterna träder i kraft vid ingången av 2025 övertar kommunerna ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice från staten. Att ordna arbetskraftsservice utgör ett nytt statsandelsåliggande för kommunerna. Som ett led i reformen av arbets- och näringstjänsterna har två nya kalkylmässiga kriterier för allokering av statsandelar till arbetskraftsservice införts i statsandelslagen (personer i åldersklassen 18–64 år och antalet arbetslösa). I reformen har kommunerna dessutom fått ett utvidgat finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna. För att kompensera för det utvidgade finansieringsansvaret har bestämmelser om ökning av statsandelen tagits in i statsandelslagen. Vid genomförandet av reformen har vissa ytterligare tekniska preciseringar av statsandelslagens bestämmelser visat sig vara nödvändiga.

#### **1.2 Beredning**

Propositionen har beretts vid finansministeriet. Den har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

### **2 Nuläge och bedömning av nuläget**

#### **2.1 Statsandelar, statsandelsprocent och justering av kostnadsfördelningen**

En ny lag om statsandel för kommunal basservice trädde i kraft vid ingången av 2023. Lagen motsvarar i sak huvudsakligen den lag om statsandel för kommunal basservice som gällde till utgången av 2022, med undantag för de ändringar av statsandelsåliggandena och bestämningsfaktorerna för finansieringen som följde av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

I lagen föreskrivs att kommunerna ska få statsandel för driftskostnaderna av sådana statsandelsåligganden som räknas upp i lagens 1 § 1 mom.

Enligt 5 § 1 mom. används som grunder för beräkning av statsandelen för kommunal basservice (*statsandelsgrunder*) de kalkylerade kostnaderna för statsandelsåliggandena samt de grunder

för bestämmande av kommunens tilläggsdelar som avses i 13–17 § och som hänför sig till fjärrort, självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser, främjande av välfärd och hälsa, ökat invånarantal samt samernas hembygdsområde.

I statsandel för kostnaderna för ordnande av de statsandelsåligganden som avses i 1 § beviljas kommunen enligt 5 § 2 mom. det belopp som fås när de kalkylerade kostnader som bestäms enligt 6–12 § adderas och kommunens självfinansieringsandel enligt 21 § dras av från summan. Till det belopp som fås på detta sätt läggs de i 13–17 § avsedda tilläggsdelarna, dvs. tilläggsdel för fjärrort, tilläggsdel på basis av självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser, tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa, tilläggsdel för ökat invånarantal samt tilläggsdel för kommun inom samernas hembygdsområde.

De kalkylerade kostnaderna för statsandelen för kommunal basservice fås enligt 6 § 1 mom. i lagen genom addition av de produkter som fås när grundpriserna, angivna enligt åldersklass, multipliceras med antalet invånare i kommunen i respektive åldersklass. Till den på så sätt erhållna summan läggs kommunens kalkylerade kostnader som fastställts på grundval av arbetslöshet, inslag av personer med främmande språk som modersmål, tvåspråkighet, karaktär av skärgård, befolkningstäthet och utbildningsbakgrund.

Grundpriserna för de kalkylerade kostnader som avses i 6–12 § och för de tilläggsdelar som avses i 13–17 § fastställs enligt 19 respektive 20 § i statsandelslagen årligen för det följande finansåret genom förordning av statsrådet. Vid fastställandet av grundpriserna för de kalkylerade kostnaderna beaktas de uppskattade förändringarna i statsandelsåliggandenas omfattning och art, de uppskattade förändringarna i kostnadsnivån samt de justeringar som årligen görs avseende kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Grundpriserna för tilläggsdelarna fastställs med beaktande av de uppskattade förändringarna i kostnadsnivån.

I 21 § i lagen om statsandel för kommunal basservice finns det bestämmelser om statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel. Enligt 1 mom. i den paragrafen är kommunernas statsandel av de kalkylerade kostnaderna 21,92 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel 78,08 procent 2024. Enligt 2 mom. är statsandelen för nya och mera omfattande statsandelsåligganden 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för nya och mera omfattande åligganden, om inte åliggandena minskas i motsvarande utsträckning.

Statsandelsprocenten anger kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna när det gäller finansieringen av basservicen på nationell nivå. Självfinansieringsandelen per invånare är lika stor i alla kommuner. Kommunens självfinansieringsandel per invånare fås genom att summan av alla kommuners kalkylerade kostnader enligt 6–12 § minskas med en andel beräknad enligt statsandelsprocenten och det erhållna beloppet divideras med antalet invånare i landet. Kommunens självfinansieringsandel beräknas genom att självfinansieringsandelen per invånare multipliceras med kommunens invånarantal.

I 22 § finns det bestämmelser om beaktande av förändringar i åliggandena och i kostnadsnivån. En förändring i omfattningen eller arten av statsandelsåliggandena beaktas om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten. Förändringen i

kostnadsnivån bestäms enligt ett prisindex för basservice som det utfärdas närmare bestämmelser om genom förordning av statsrådet.

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras enligt 23 § 1 mom. de kalkylerade kostnaderna, grundpriserna och finansieringen till att motsvara de faktiska kostnaderna, samt den i 21 § angivna statsandelsprocenten. Justeringen av de grundpriser som ligger till grund för de i 6–12 § avsedda kalkylerade kostnaderna görs enligt 23 § 2 mom. på riksnivå som en helhet. Dessutom justeras den finansiering som avses i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009), i den omfattning som anges i momentet. Enligt 23 § 4 mom. deltar staten i de kalkylerade kostnaderna med den procentandel som anges i 21 §. I statsandelsprocenten beaktas den ovan avsedda finansieringen enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I 5 mom. konstateras det att grundpriserna och finansieringen fastställs och bestämmelser om statsandelsprocenten utfärdas för varje finansår. Även kostnadsfördelningen justeras årligen. Enligt lagens övergångsbestämmelser (59 §) görs justeringen av kostnadsfördelningen efter lagens ikraftträdande dock första gången i fråga om finansåret 2025 dvs. det finansår som börjar efter årsskiftet. Detta beror på att kommunernas kostnadsunderlag ändrades som en följd av social- och hälsovårdsreformen, och har haft sin nuvarande form endast en kort tid, sedan ingången av 2023.

Enligt 25 § 1 mom. används vid justeringen av kostnadsfördelningen de uppgifter om kommunernas ekonomi som Statskontoret har samlat in och sådan information om kostnader för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen har samlat in. Vid justering av kostnadsfördelningen används enligt 2 mom. uppgifterna om de faktiska kostnaderna för det år som föregick finansåret med två år. Vid justeringen av kostnadsfördelningen 2025 används således uppgifterna om de faktiska kostnaderna för 2023. Paragrafens 2 mom. har ändrats genom lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (701/2022), som stadfästes sommaren 2022. Momentet ändrades till att föreskriva att om uppgifter för det år som föregick finansåret med två år inte finns tillgängliga, används till denna del de senaste uppgifter som erhållits före nämnda tidpunkt. Ändringen beror på att alla ovannämnda uppgifter som Utbildningsstyrelsen har samlat in om kostnaderna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning inte finns tillgängliga med två års fördröjning, vilket innebär att det till vissa delar kan bli nödvändigt att använda uppgifter för det år som föregick finansåret med tre år.

Lagens 5 kap. innehåller bestämmelser om minskningar och ökningsar av statsandelen. Dessa är höjning av statsandelen enligt prövning (27 §) och minskning som gäller finansiering till en privat anordnare av grundläggande utbildning för inledande av verksamhet (28 §), där det belopp som motsvarar den totala finansieringen dras av från statsandelarna till alla kommuner så att det är lika stort per invånare i alla kommuner. Lagens 29 § innehåller bestämmelser om minskning av statsandelen för kommunal basservice med det belopp av grundläggande utkomststöd som betalats till kommunen. Lagens 5 kap. innehåller också bestämmelser om inrättandet av välfärdsområden och begränsningen av de ekonomiska konsekvenserna av överföringen av organiseringsansvaret 2023 (30 §), om med den ovannämnda reformen

anknuten utjämning av ändringen i statsandelssystemet (31 §) och om ersättning för kommunens utvidgade finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner (31 a §). I 32 § finns det dessutom bestämmelser om tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen till kommunerna.

Lagens 6 kap. innehåller bestämmelser om ersättning för förlorade skatteinkomster som föranleds av ändringar i beskattningsgrunderna, och denna ersättning betalas till kommunerna i samband med statsandelen från ett separat moment (28.90.35).

## **2.2 Tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen 2025**

År 2024 blev ett belopp av 10 997 000 euro i sammanslagningsunderstöd för kommuner oanvänt. Enligt 56 a § och 59 § i kommunstrukturlagen ska den oanvända delen av sammanslagningsunderstödet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare under året efter finansåret.

Under ramförhandlingarna våren 2024 beslöt regeringen att de nya anpassningsåtgärderna ska omfatta en minskning av kommunernas åligganden och förpliktelser eller en ökning av kommunernas avgiftsinkomster så att de offentliga finanserna stärks med 100 miljoner euro från och med 2025. Målet var att åtgärderna ska stärka den kommunala ekonomin med 75 miljoner euro och statsfinanserna med 25 miljoner euro. Diskretionära åtgärder vidtas för 9,3 miljoner euro 2025 och uppskattningsvis 11,6 miljoner euro 2026. Inverkan av besluten på statsandelarna för kommunal basservice uppgår till ca 1,1 miljoner euro 2025. Som ett led av åtgärderna minskas statsandelen för kommunal basservice 2025 med ca 22,7 miljoner euro, i syfte att säkerställa att de samlade åtgärderna stärker statsfinanserna på eftersträvat sätt.

I den utsträckning minskningen av åliggandena och förpliktelserna (inkl. förenkling av de planeringsmässiga förpliktelserna avseende utbildning på andra stadiet) inte räcker till för att det sparmål på 100 miljoner som regeringen fastställde i våras ska uppnås, minskas statsandelen för basservice. Enligt budgetpropositionen uppgår denna minskning till 22,7 miljoner euro.

## **2.3 Genomförandet av reformen av arbets- och näringstjänsterna och dess konsekvenser för lagen om statsandel för kommunal basservice**

När reformen av arbets- och näringstjänsterna träder i kraft vid ingången av 2025 övertar kommunerna ansvaret för att ordna arbetskraftsservice från staten. Att ordna arbetskraftsservice utgör ett nytt statsandelsåliggande för kommunerna. Som ett led i reformen av arbets- och näringstjänsterna har två nya kalkylmässiga kriterier för allokering av statsandelar till arbetskraftsservice införts i statsandelslagen (personer i åldersklassen 18–64 år och antalet arbetslösa). I reformen har kommunerna dessutom fått ett utvidgat finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna. Bestämmelser om ökning av statsandelen för att kompensera för det utvidgade finansieringsansvaret har tagits in i statsandelslagen i form av en ny 31 a §.

Såsom anges ovan utförs den i 23–25 § i statsandelslagen avsedda justeringen av kostnadsfördelningen enligt övergångsbestämmelsen i 59 § första gången för finansåret 2025 efter att den nya statsandelslagen har trätt i kraft. Eftersom ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs från staten till kommunerna från och med ingången av 2025, ska

enligt gällande lag också detta ansvar beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen. I kostnaderna för 2023 och 2024 ingår dock inte ännu någon arbetskraftsservice.

Enligt 31 a § 4 mom. i statsandelslagen ska Folkpensionsanstalten lämna finansministeriet sådana uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsförmåner som behövs för att ersättningsbeloppen enligt det utvidgade finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna ska kunna bestämmas. Alla behövliga uppgifter fås dock inte av Folkpensionsanstalten, utan det behövs också vissa uppgifter från social- och hälsovårdsministeriet.

I statsandelslagen innehåller 43 § bestämmelser om samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna och 44 § bestämmelser om förhandlingar om statsandel. Enligt 43 § bereder finansministeriet i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet och vid behov med social- och hälsovårdsministeriet de inverkaner på statsandelsgrunderna som förändringar i statsandelsåliggandena har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten. Undervisnings- och kulturministeriet deltar också tillsammans med finansministeriet i de förhandlingar som avses i 44 §. I och med reformen av arbets- och näringsstjänsterna utvidgas dock statsandelsåliggandena till att också omfatta arbets- och näringsministeriets sektor.

### **3 Målsättning**

Syftet med propositionen är att trygga kommunernas förutsättningar att ordna de lagstadgade tjänster som de ansvarar för, såsom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. De lagändringar och den ökning av statsandelen som föreslås i propositionen bidrar också till att säkerställa att reformen av arbets- och näringsstjänsterna och totalreformen av integrationslagen fullföljs och lindra omfattningen av den omställning som mindre kommunala statsandelar till följd av social- och hälsovårdsreformen och reformen av räddningsväsendet utgör.

### **4 Förslagen och deras konsekvenser**

#### **4.1 Förslag och motiveringar**

##### **4.1.1 Statsandelsprocenten**

I propositionen föreslås det att 21 § 1 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att statsandelsprocenten för kommunal basservice 2025 är 25,02 procent. Statsandelsprocenten beräknas stiga med 3,10 procentenheter från 2024, då den var 21,92 procent. På motsvarande sätt föreslås det att kommunernas självfinansieringsandel 2025 är 74,98 procent av de kalkylerade kostnaderna för statsandelsåligganden (1 467,53 euro per invånare).

Att ordna arbetskraftsservice och vissa integrationstjänster utgör nya statsandelsåligganden för kommunerna. Finansieringen av dessa åligganden fördelas till kommunerna via statsandel för basservice. I reformen av arbets- och näringsstjänsterna överförs ansvaret för att ordna arbets- och näringsstjänster från staten till kommunerna vid ingången av 2025. Den totalreform av lagen om främjande av integration som träder i kraft samtidigt med reformen av arbets- och

närings tjänsterna vid ingången av 2025 ger kommunerna ett större ansvar i främjandet av integration. Den permanenta ökningen av statsandelen med anledning av reformen av arbets- och närings tjänsterna och totalreformen av integrationslagen uppgår till 4,67 procentenheter och 657 954 000 euro. I samband med reformen övertar kommunerna också ett bredare ansvar för finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa. För det större finansieringsansvaret får kommunerna ersättning till fullt belopp genom att statsandelen utökas med ett tillägg baserat på genomsnittet, enligt bestämmelser i 31 a § i statsandelslagen.

Vid ändringen av statsandelsprocenten har dessutom en ökning på 0,04 procentenheter beaktats som hänför sig till genomförandet av nya och mera omfattande åligganden, varvid statsandelen är 100 procent. Följande förändringar som medför nya eller mer omfattande åligganden har en höjande inverkan på statsandelen 2025: reformen av stödet för lärande och skolgång (38,2 miljoner euro), ökningen av den grundläggande utbildningen med tre årsvekotimmar (8,6 miljoner euro), ökningen av undervisningen i B1-språk med en årsvekotimme (5,8 miljoner euro), åtgärder för att förbättra ställningen för invandrande mödrar inom integrationstjänsterna (4,9 miljoner euro), höjningen av hemkommunsersättningarna till privata utbildningsanordnare till 100 procent (4,5 miljoner euro) och ökningen av integrationsutbildningen på svenska (0,5 miljoner euro). Därtill har följande ändringar som minskar på antalet och omfattningen av åliggandena och skyldigheterna beaktats som avdrag som minskar statsandelen: minskningen av sysselsättningsanslagen genom begränsning av användningen av lönesubvention (-37 miljoner euro), slopandet av kommunernas sysselsättningsskyldighet i fråga om arbetslösa arbetssökande som fyllt 57 år (-18,7 miljoner euro), minskningen av integrationsutbildningen till följd av den minskade flyktingkvoten (-0,9 miljoner euro), slopandet av lokala planer för småbarnspedagogik (-0,4 miljoner euro), minskningen av antalet handlingar som gäller stöd för förskoleundervisning och grundläggande utbildning (-0,4 miljoner euro), slopandet av rapporteringsskyldigheten i fråga om fortbildning av personal inom småbarnspedagogiken (-0,1 miljoner euro), lindring av rapporteringsskyldigheten i fråga om visstidsanställda inom småbarnspedagogiken (-0,07 miljoner euro) och slopandet av skyldigheten att utarbeta en separat likabehandlingsplan för varje verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken (-0,04 miljoner euro). De ändringar i statsandelen som föranleds av ändrade åligganden förs in i det kalkylerade kostnadsunderlaget för statsandelen och inkluderas därefter vid behov i statsandelsprocenten så att statsandelen till 100 procent motsvarar kostnaderna för respektive åliggande.

Preciseringarna i social- och hälsovårdsreformens överföringskalkyler har beaktats som avdrag i statsandelsprocenten. En justering i efterhand av social- och hälsovårdskalkylerna föranledde en extra överföring av statsandelar, som preciserades i slutet av 2023 när de slutliga skatteuppgifterna blev klara. Enligt den slutliga kalkylen sänker den i efterhand gjorda justeringen statsandelsprocenten med 4,60 procentenheter och minskar statsandelarna med 501 miljoner euro. Samtidigt har en ökning av statsandelen avsedd att lindra social- och hälsovårdsreformens inverkan på statsandelarna (2,54 procentenheter och 277 miljoner euro) beaktats som tillägg i ändringen av statsandelsprocenten. Justeringen av kostnadsfördelningen har också haft en höjande inverkan på statsandelsprocenten (0,68 procentenheter och 64,5 miljoner euro).

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska statsandelen för basservice minskas i en omfattning motsvarande en procentenhet av indexhöjningen åren 2024–2027. På grund av detta har en minskning på 0,23 procentenheter beaktats i ändringen av statsandelsprocenten. Enligt förslaget ska alltså prisindexet för basservicen och den ändring av statsandelen som det medför fastställas på normalt sätt och minskningen av statsandelen enligt regeringsprogrammet genomföras separat. Minskningen är permanent till sin natur och det föreslås därför att den genomförs via statsandelsprocenten.

#### 4.1.2 Tidsbegränsade minskningar och öknings av statsandelen

År 2025 föreslås statsandelen för kommunal basservice bli utökad med ett tidsbegränsat tillägg på 1,97 euro per invånare enligt särskilda bestämmelser. Tillägget avses utgöra återbetalning av sådana sammanslagningsunderstöd till kommuner som blivit oanvända 2024.

Statsandelen för kommunal basservice 2025 minskas även med ett särskilt föreskrivet tidsbegränsat avdrag på 4,07 euro per invånare vilket återspeglar regeringens strävan att minska kommunernas åligganden och förpliktelser samt utgifterna inom de offentliga finanserna.

#### 4.1.3 Justering av kostnadsfördelningen åren 2025 och 2026

Bestämmelser om justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna finns i 23–25 § i statsandelslagen. Kostnadsfördelningen justeras genom att de kalkylerade kostnaderna, grundpriserna och finansieringen justeras i enlighet med de faktiska kostnaderna. Justeringen utgår från den skillnad som uppstår mellan de kalkylerade och faktiska kostnaderna för finansåret och utförs genom att denna skillnad justeras enligt kostnadsnivån för det finansår som justeringen avser. Bestämmelser om vilka kostnader som ska beaktas finns i 24 §.

Enligt lagens övergångsbestämmelser (59 §) görs justeringen av kostnadsfördelningen efter lagens ikraftträdande första gången i fråga om finansåret 2025 dvs. det finansår som börjar efter årsskiftet. Eftersom ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs från staten till kommunerna från och med ingången av 2025, ska enligt gällande lag också detta ansvar beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen. I kostnaderna för 2023 och 2024 ingår dock inte ännu någon arbetskraftsservice. Därför föreslås det att de justeringar av kostnadsfördelningen som görs 2025 och 2026 inte ska beakta de kriterier med stöd av vilka finansiering allokeras till arbetskraftsservice, dvs. kriteriet personer i åldersklassen 18–64 år och kriteriet omfattande arbetslöshet. Dessa kriterier kommer att beaktas för första gången 2027, i justeringen av kostnadsfördelningen för 2025. En bestämmelse om ovannämnda undantag avseende justeringarna 2025 och 2026 föreslås i 59 § i statsandelslagen som är en övergångsbestämmelse om justering av kostnadsfördelningen.

Förutom enligt kriteriet personer i åldersklassen 18–64 år och omfattande arbetslöshet riktas en liten del av finansieringen för arbetskraftsservice (cirka 7 procent) enligt kriteriet främmande språk som modersmål. Det föreslagna undantaget från justeringen av kostnadsfördelningen föreslås dock inte gälla kriteriet främmande språk som modersmål. Inverkan av reformen av arbets- och näringstjänsterna på grundpriset för kriteriet är cirka +80 euro, av vilket följer att det inte är motiverat att utesluta grundpriset för hela kriteriet (cirka 1887 euro) från justeringen.

#### 4.1.4 Lämnan­de av de uppgifter som be­hövs för att be­räkna ersättnin­gen till kommu­ner­na för det ut­vid­gade fi­nansie­rings­an­svaret för ar­bets­löshets­för­måner

Bestäm­melser om ersättnin­gen för ut­vid­gat fi­nansie­rings­an­svaret för ar­bets­löshets­för­måner finns i 31 a § i stats­andels­lagen. Syftet är att ersätta kommu­ner­na för det ut­vid­gade fi­nansie­rings­an­svaret för ar­bets­löshets­för­måner på basis av utfallsuppgifter för 2023 beaktade enligt en tvärsnittstidpunkt. Ersättnin­gen är per­ma­nent och justeras inte i efterhand. Ersättningsbeloppen bestäms på basis av de uppgifter om utbetalda arbetslöshetsför­måner som arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten har registrerat fram till utgången av 2023.

Enligt 31 a § 4 mom. i stats­andels­lagen ska Folkpensionsanstalten lämna finansministeriet sådana uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsför­måner som be­hövs för att ersättningsbeloppen ska kunna bestämmas. Alla be­hövliga uppgifter fås dock inte av Folkpensionsanstalten, utan det be­hövs också vissa uppgifter från social- och hälsovårdsministeriet. Därför föreslås en precisa­re ordalydelse så att para­gra­fen ska återspegla detta fak­tum. Dessutom görs en teknisk preciserin­gen i den svenskspråkiga versionen av mo­mentet.

#### 4.1.5 Sa­mar­bete i fråga om förändringar i stats­andels­å­lig­gan­dena och be­räkningen av stats­andels­grun­der­na; för­hand­ling om stats­andel

I stats­andels­lagen in­nehåller 43 § be­stämmelser om sa­mar­bete i fråga om förändringar i stats­andels­å­lig­gan­dena och be­räkningen av stats­andels­grun­der­na och 44 § be­stämmelser om för­hand­lingar om stats­andel. Eftersom stats­andels­å­lig­gan­dena i och med re­formen av ar­bets- och närings­stjänsterna ut­vid­gas till ar­bets- och närings­ministeriets sektor, är det nödvändigt att i lag föreskriva om ar­bets- och närings­ministeriets deltagande i det sa­mar­bete och de för­hand­lingar som avses ovan. I bägge para­grafer föreslås där­för en ändring enligt vilken finansministeriet och de ministerier som ansvarar för stats­andels­å­lig­gan­den inom kommu­nal basservice ska delta i sa­mar­betet och för­hand­lingarna. Den föreslagna lydelsen är flexibel med avseende på exempelvis ändringar i kommu­nernas lagstadgade uppgifter eller ministeriernas ansvarsområden, och följer motsvarande lagteknik som 24 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).

#### 4.1.6 Åter­be­talning av sam­mans­lag­nings­un­der­stöd

Bestäm­melser om sam­mans­lag­nings­un­der­stöd enligt prövning när en av kommu­ner­na i en sam­mans­lag­ning av kommu­ner har en svår ekono­misk ställning finns i 56 a § i kommu­nistruk­tu­rlagen och be­stämmelser om finansiering av sådant sam­mans­lag­nings­un­der­stöd finns i 59 § i den lagen. Båda para­graferna in­nehåller en be­stämmelse för den händelse att det be­lopp som har reser­verats för sam­mans­lag­nings­un­der­stöd inte används i sin helhet under finansåret. I det fallet ska det återstående be­loppet be­talas till­baka till kommu­ner­na som en lika stor andel per in­vånare under året efter finansåret. Det har dock fram­kommit ett be­hov av att åter­betala det återstående be­loppet tidigare än så. Det föreslås där­för att båda be­stämmelserna pre­ciser­as till att föreskriva att det återstående be­loppet ska be­talas till­baka till kommu­ner­na senast inom året efter finansåret. En sådan be­stämmelse gör det möjligt att be­tala till­baka stödet redan under innevarande finansår.

## 4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

### 4.2.1 Statsandelsprocenten

Statsandelsprocenten för kommunal basservice föreslås stiga med 3,1 procentenheter 2025. En höjning av statsandelsprocenten från 21,92 till 25,02 procent ökar statsandelarna för 2025 med cirka 478,2 miljoner euro. Konsekvenserna per invånare av ändringarna i statsandelsprocenten är lika stora för alla kommuner. De faktorer som föreslås bli beaktade vid ändringen av statsandelsprocenten presenteras i tabell 1 och beskrivs närmare ovan.

| Förändring                                                                                                  | Inverkan på statsandelsprocenten (procentenheter) | Inverkan på statsandelarna (1 000 euro) |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------------|
| Permanent ökning av statsandelen som anknyter till reformen av arbets- och näringstjänsterna                | +4,67                                             | 657 954                                 |
| Permanent ökning av statsandelen som lindrar effekterna av social- och hälsovårdsreformen på statsandelarna | +2,54                                             | 277 000                                 |
| Inverkan av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna                                | +0,68                                             | 64 498                                  |
| Förändringar i statsandelsåliggandena                                                                       | +0,04                                             | 4 930                                   |
| Permanent minskningar av statsandelen till följd av social- och hälsovårdsreformen                          | -4,60                                             | -501 156                                |
| Effekt av indexbesparingen enligt regeringsprogrammet                                                       | -0,23                                             | -25 275                                 |
| <b>Förändringar totalt</b>                                                                                  | +3,1                                              | 477 951                                 |

Så som anges ovan utgör ordnandet av arbetskraftsservice och av vissa integrationstjänster nya statsandelsåligganden för kommunerna. Finansieringen av dessa åligganden fördelas till kommunerna via statsandel för basservice. Genom permanenta öknings av statsandelen avses kostnaderna för kommunernas nya åligganden bli täckta till fullt belopp.

Ändringarna i kommunernas åligganden föranleder en höjning av statsandelsprocenten med 0,04 procentenheter eftersom statsandelen för nya och mer omfattande åligganden ska vara 100 procent. Ändringarna i åliggandena beräknas öka kommunernas kostnader, det så kallade kostnadsunderlaget för statsandelen, med sammanlagt cirka 4,9 miljoner euro 2025. De nya och mera omfattande åligganden som ska beaktas anges ovan i samband med de viktigaste förslagen.

En extra överföring av statsandelar föranleddes av en justering i efterhand av social- och hälsovårdskalkylerna. Den extra överföringen preciserades i slutet av 2023, när de slutliga skatteuppgifterna blev klara. Så som anges ovan visar den slutliga kalkylen att den i efterhand gjorda justeringen sänker statsandelsprocenten med 4,60 procentenheter och minskar statsandelarna med 501 miljoner euro. Det är inte fråga om en ny sänkning – en motsvarande sänkning har varit i kraft redan 2024 – utan om att sänkningen av statsandelsprocenten nu görs permanent.

Samtidigt har en ökning avsedd att lindra social- och hälsovårdsreformens inverkan på statsandelen (2,54 procentenheter och 277 miljoner euro) beaktats som tillägg i ändringen av statsandelsprocenten. Regeringen fattade beslut om denna diskretionära åtgärd när konsekvenserna av justeringen i efterhand av social- och hälsovårdskalkylerna visade sig vara större än väntat. Tillägget stärker den kommunala ekonomin.

Justeringen av kostnadsfördelningen har också haft en höjande inverkan på statsandelsprocenten (0,68 procentenheter och 64,5 miljoner euro). Det är fråga om en lagstadgad justering avsedd att säkerställa att de kalkylerade kostnaderna följer de faktiska kostnaderna för kommunernas statsandelsåligganden, och den kan egentligen inte anses stärka t.ex. den kommunala ekonomin.

Sänkningen av statsandelsprocenten till följd av den minskning enligt regeringsprogrammet motsvarande en procentenhet av indexhöjningen minskar statsandelen för basservice med ca 25,3 miljoner euro 2025. Åtgärden minskar statens utgifter men försvagar samtidigt den kommunala ekonomin.

#### 4.2.2 Minskningar och öknings av statsandelen

Så som anges ovan föreslås statsandelen för kommunal basservice 2025 bli utökad med ett tidsbegränsat tillägg på 1,97 euro per invånare enligt särskilda bestämmelser. Tillägget avses utgöra återbetalning av sådana sammanslagningsunderstöd till kommuner som blivit oanvända 2024. Tillägget har en lika stor inverkan per invånare i alla kommuner och betalas utöver den övriga statsandelen. Eftersom det är fråga om en återbäring av den oanvända delen av statsandelen 2024 kan den inte anses stärka t.ex. den kommunala ekonomin.

Det ovan beskrivna tidsbegränsade avdrag på 4,07 euro per invånare från statsandelen 2025 återspeglar regeringens strävan att minska kommunernas åligganden och förpliktelser samt utgifterna inom de offentliga finanserna. I den utsträckning minskningen av åliggandena och förpliktelserna inte räcker till för att det sparmål på 100 miljoner som regeringen fastställde i våras ska uppnås, minskas statsandelen för basservice. Minskningen uppgår till sammanlagt 22,7 miljoner euro.

Statsandelen 2025 föreslås även bli föremål för vissa andra minskningar och ökningar. De föreslagna ökningarna och minskningarna uppgår till sammanlagt cirka 506 miljoner euro. Minskningarna framgår i sammanfattad form av budgetpropositionen för 2025 (moment 28.90.30).

#### 4.2.3 Statsandelarna för basservice 2025

År 2025 är indexhöjningen av statsandelen för basservice 3,4 procent och den därav följande ökningen av statsandelen 85 934 000 euro. Såsom det konstateras ovan ska prisindexet för basservicen och den därav följande ändringen av statsandelen för 2025 fastställas på normalt sätt och den minskning av statsandelen som motsvarar en procentenhet av indexhöjningen enligt regeringsprogrammet genomförs separat genom att statsandelsprocenten sänks.

Med beaktande av de ovan beskrivna ändringarna uppgår de samlade statsandelarna för basservice till sammanlagt 3,37 miljarder euro 2025, vilket är cirka 876 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Detta framgår i sammanfattad form av budgetpropositionen för 2025 (moment 28.90.30). Momentet innehåller också statsunderstöd som beviljas separat via statsandelsmomentet till ett belopp av högst 3,2 miljoner euro.

De ersättningar som betalas separat till kommunerna för förlorade skatteinkomster till följd av ändringar i skatteinkomstgrunderna (moment 28.90.35) uppgår 2025 till 540,5 miljoner euro. Beloppet under momentet är 331,5 miljoner euro högre 2025 jämfört med den ordinarie budgeten för 2024. Minskningen av ersättningarna beror framför allt på regeringens beslut våren 2024 enligt vilket förvärvsinkomststavadraget som görs från inkomsten slopas och det arbetsinkomststavadrag som i första hand görs från statsskatten höjs i motsvarande grad. Genom åtgärden minskas enligt regeringsprogrammet skillnaden mellan kommunernas nominella och effektiva skattesatser. Åtgärden ökar kommunernas skatteinkomster med 338 miljoner euro, men genomförs kostnadsneutralt när reformen träder i kraft genom att ersättningen till kommunerna för förlorad skatteinkomst minskas i en grad som motsvarar ökningen av skatteinkomsterna.

#### 4.2.4 Tekniska preciseringsbehov som följer av reformen av arbets- och näringstjänsterna

De föreslagna bestämmelserna om undantag från justeringen av kostnadsfördelningen 2025 och 2026 inverkar inte på det totala beloppet av justeringen. Inverkan av justeringen på den enskilda kommunen ändras dock av den anledningen att två statsandelskriterier enligt förslaget lämnas utanför justeringen under två år. Konsekvenserna blir dock mycket små, högst några euro mer eller mindre per invånare i de kalkylerade kostnaderna.

De ändringar som gäller bestämmelserna om lämnande av uppgifter som behövs för att beräkna ersättningen till kommunerna för det utvidgade finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmåner, bestämmelserna om samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna och bestämmelserna om ändringar som gäller förhandling om statsandel är tekniska och påverkar inte ministeriernas eller andra myndigheters uppgifter eller ansvar. T.ex. den utvidgning av statsandelsåliggandena som följer av reformen av arbets- och näringstjänsterna, som medför statsandelsåligganden i arbets- och näringsministeriets

sektor, tas upp i andra bestämmelser. Den ändring som nu föreslås har inga konsekvenser i detta avseende.

#### 4.2.5 Återbetalning av sammanslagningsunderstöd

Möjligheten att återbetala sammanslagningsunderstöden under det innevarande finansåret minskar det administrativa arbetet, eftersom den gör det flexiblere att betala tillbaka understöden till kommunerna.

### 5 Remissvar

En promemoria om behoven att precisera lagen om statsandel för kommunal basservice till följd av reformen av arbets- och närings tjänsterna var på remiss mellan den 6 juni och den 5 augusti 2024. Begäran om utlåtande publicerades i webbtjänsten utlatande.fi. Det kom in sammanlagt 31 utlåtanden.

I den allmänna frågan om reformen av arbets- och närings tjänsterna och andra därmed sammanhängande ändringar betonade kommunerna att deras kostnader bör ersättas till fullt belopp. Kommunernas främsta oro var huruvida grövre kalkyler avseende t.ex. integrationskunder, en fråga om vilken det är meningen att utfärda bestämmelser genom förordning, eventuellt kan komma att orsaka snedvridningar. Kommunerna ansåg det vara viktigt att det åtminstone inte leder till underkompensation. Flera kommuner lyfte fram att finansieringen inte bör kopplas till ett visst granskningsår, eftersom ett årligt tvärsnitt kan påverkas av slumpartade eller tillfälliga variationer, såsom konjunkturväxlingar eller plötsliga förändringar i sysselsättningsläget. Flera kommuner påpekade att läget i fråga om arbetslöshet dessutom var bättre vid granskningstidpunkten för kostnaderna 2023 än för närvarande. I fråga om detta önskade kommunerna också att de ekonomiska konsekvenserna av reformen av arbets- och närings tjänsterna ska analyseras ännu i efterhand och kompensationen justeras vid behov.

De tekniska ändringarna i 31 a, 43, 44 § i lagen om statsandel för kommunal basservice och övergångsbestämmelsen om justering av kostnadsfördelningen i 59 § ansågs vara behövliga.

### 6 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

### 7 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna höjningen av statsandelsprocenten för kommunal basservice ökar statsandelarna för 2025 (moment 28.90.30).

### 8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 121 § 1–2 mom. i grundlagen är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Enligt 121 § 3 mom. har kommunerna beskattningsrätt. Bestämmelser om grunderna för

skattskyldigheten och för hur skatten bestäms samt om de skattskyldigas rättsskydd utfärdas genom lag.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis i fråga om kommunal självstyrelse framhåvt att när kommunerna åläggs uppgifter ska det i enlighet med finansieringsprincipen ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem (GrUB 25/1994 rd, s. 3, GrUU 18/2001 rd, GrUU 30/2013 rd, s. 5/I, GrUU 12/2011 rd, s. 2/II, GrUU 41/2010 rd, s. 5/II). Utskottet har ansett att finansieringsuppgifter för kommunerna, med hänsyn till att självstyrelsen är skyddad i grundlagen, inte får vara så stora att de försämrar kommunernas verksamhetsvillkor på ett sätt som äventyrar kommunernas möjligheter att självständigt bestämma om sin ekonomi och därmed också om sin förvaltning (se till exempel GrUU 41/2014 rd, s. 3/II och GrUU 50/2005 rd, s. 2). En motsvarande definition ingår i artikel 9 i europeiska stadgan om lokal självstyrelse. Enligt den artikeln ska de lokala myndigheternas ekonomiska resurser motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag (se GrUU 16/2014 rd, s. 2/II).

Ett viktigt syfte med statsandelssystemet är att garantera att alla kommuner, oavsett förhållanden och skillnader i inkomstbas, har förutsättningar att klara av i synnerhet sina lagstadgade uppgifter. Statsandelssystemet främjar regional jämlikhet och är därmed betydelsefullt också med tanke på 6 § i grundlagen. Systemet ska jämna ut skillnader som beror på kommunernas kostnader för och behov av basservice och därigenom främja en jämlik behandling av invånarna i kommuner med olika närings- och befolkningsstruktur och deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga med tanke på deras grundläggande fri- och rättigheter. Således är granskningen av statsandelssystemet viktig också med tanke på genomförandet av finansieringsprincipen (GrUU 16/2014 rd, s. 3/I, GrUU 34/2013 rd, s. 2/I, GrUU 29/2009 rd, s. 2/I).

Trots att statsandelssystemet har en central betydelse för genomförandet av finansieringsprincipen och tryggheten av tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna, har lagstiftaren dock ansetts ha tämligen stor prövningsrätt när den föreskriver om ändringar i statsandelssystemet. Så har det ansetts vara också när ändringarna har stor effekt på enskilda kommuners statsandelar (GrUU 40/2014 rd, s. 3 och GrUU 16/2014 rd, s. 4/II). Grundlagsutskottet har emellertid i sin utlåtandepraxis också påpekat att ändringarna inte får äventyra den regionala jämlikheten (GrUU 16/2014 rd, s. 3–4 och GrUU 12/2011 rd, s. 3). Utskottet har dock också framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att utläsa ur jämlikhetsprincipen, när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (t.ex. GrUU 40/2014 rd, s. 6/II). Grundlagsutskottet har även ansett det viktigt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna att den ekonomiska anpassningen i kommuner som förlorar statsandelar lindras genom en tillräckligt lång och på objektiva grunder fastställd övergångstid eller genom andra arrangemang (GrUU 16/2014 rd, s. 4/II).

Grundlagsutskottet har i sin praxis angående statsandelssystemet ansett att det med tanke på den grundlagstryggade finansieringsprincipen inte räcker att bedöma hur den förverkligas på hela den kommunala sektorns nivå, eftersom medborgarnas självstyrelse är skyddad i varje kommun. Konsekvenserna ska således bedömas också med tanke på situationen i enskilda kommuner (se

till exempel GrUU 17/2021 rd, GrUU 40/2014 rd, s. 3, GrUU 16/2014 rd, s. 3 och GrUU 41/2002 rd, s. 3/II). Grundlagsutskottet har också förutsatt att när den lagstiftning som påverkar kommunernas ekonomi tillämpas ska seriös hänsyn tas till att invånare i kommuner i olika delar av landet bemöts jämlikt och till deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga för att tillgodose deras grundläggande fri- och rättigheter (se GrUU 67/2014 rd och GrUU 37/2006 rd, s. 2–3).

I propositionen föreslås det att statsandelsprocenten för basservicen ska höjas med 3,10 procentenheter 2025. Vid justeringen av statsandelsprocenten har flera olika faktorer beaktats, vilket beskrivs närmare ovan. En betydande faktor som höjer procenten är det faktum att kommunerna vid ingången av 2025, när reformen av arbets- och näringsjämsnerna träder i kraft, övertar ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice från staten. Som det konstateras ovan, har lagstiftaren av hävd ansetts ha tämligen stor prövningsrätt när den föreskriver om ändringar i statsandelssystemet. Enligt regeringens uppfattning kan den föreslagna ändringen inte anses äventyra kommunernas förmåga att oavsett förhållanden och skillnader i kommunernas inkomstbas klara av särskilt deras lagstadgade uppgifter och inte heller anses försvaga deras verksamhetsbetingelser på ett sätt som äventyrar kommunernas möjligheter att självständigt besluta om sin ekonomi och därigenom också om sin förvaltning.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

*Kläm*

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

## Lag

### om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 21 § 1 mom., 31 a § 4 mom. samt 43 och 44 §, av dem 21 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1235/2023 och 31 a § 4 mom. sådant det lyder i lag 447/2024, och  
*fogas* till 32 §, sådan den lyder i lag 1235/2023, nya 3 och 4 mom. och till 59 § ett nytt 2 mom., som följer:

#### 21 §

##### *Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel*

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—12 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 25,02 procent (*statsandelsprocent*) och kommunernas självfinansieringsandel 74,98 procent.

---

#### 31 a §

##### *Ersättning för kommunens utvidgade finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner*

---

Ersättningarna enligt denna paragraf bestäms på basis av de uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsförmåner år 2023 som fram till utgången av 2023 samlats hos arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten. Ersättningarna justeras till 2024 års nivå så att de motsvarar indexjusteringen av de arbetslöshetsförmåner som ligger till grund för finansieringsansvaret, med iakttagande av vad som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001). I ersättningarna beaktas dessutom de ändringar i storleken på utkomstskyddets grunddel som träder i kraft 2024. Folkpensionsanstalten och social- och hälsovårdsministeriet ska lämna finansministeriet sådana uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsförmåner som behövs för att ersättningarna ska kunna fastställas.

---

#### 32 §

##### *Tidsbegränsade minskningar och ökningar av statsandelen till kommunerna*

---

År 2025 ökas statsandelen för kommunal basservice med 1,97 euro per invånare som återbetalning i enlighet med 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen (1698/2009) av sammanslagningsunderstöd som blivit oanvända 2024.

År 2025 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,07 euro per invånare som sparåtgärd inom statsfinanserna.

#### 43 §

##### *Samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna*

Finansministeriet bereder i samarbete med de ministerier som ansvarar för statsandelsåligganden inom kommunal basservice de inverkningar på statsandelsgrunderna som förändringar i de statsandelsåligganden som avses i denna lag har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten.

#### 44 §

##### *Förhandling om statsandel*

Finansministeriet ska tillsammans med de ministerier som ansvarar för statsandelsåligganden inom kommunal basservice förhandla med Finlands Kommunförbund rf om justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

Som ett led i statens och kommunernas samrådsförfarande enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) ska finansministeriet förhandla med de ministerier som ansvarar för statsandelsåligganden inom kommunal basservice och Finlands Kommunförbund rf om hur kostnaderna för förändringar i statsandelsåliggandena utvecklas och hur förändringar i statsandelsåliggandena inverkar på bestämningsgrunderna och kostnaderna för statsandelar och statsunderstöd samt på beviljandet av statsandelar och statsunderstöd.

#### 59 §

##### *Övergångsbestämmelse om justering av kostnadsfördelningen*

-----  
I den justering som görs för finansåret 2025 och 2026 beaktas med avvikelse från 23 § 2 mom. inte det i 6 § 3 mom. avsedda grundpris som bestäms för åldersklassen 18–64 år eller det i 7 § avsedda grundpris som bestäms på basis av antalet arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 20 .

## 2.

### **Lag**

#### **om ändring av 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i kommunstrukturlagen (1698/2009) 56 a § 5 mom. och 59 §, sådana de lyder, 56 a § 5 mom. i lag 1120/2018 och 59 § i lag 1070/2020, som följer:

56 a §

*Sammanslagningsunderstöd enligt prövning när en av kommunerna i en sammanslagning av kommuner har en svår ekonomisk ställning*

-----  
Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av sammanslagningsunderstöd enligt prövning dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd enligt prövning inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare senast under året efter finansåret.  
-----

59 §

*Finansiering av sammanslagningsunderstöd*

Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av de sammanslagningsunderstöd enligt prövning som avses i 41 § dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare senast under året efter finansåret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 23 september 2024

**Statsminister**

**Petteri Orpo**

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen

1.

## Lag

### om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut  
ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 21 § 1 mom., 31 a §  
4 mom. samt 43 och 44 §, av dem 21 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1235/2023 och 31 a §  
4 mom. sådant det lyder i lag 447/2024, och  
fogas till 32 §, sådan den lyder i lag 1235/2023, nya 3 och 4 mom. och till 59 § ett nytt  
2 mom., som följer:

*Gällande lydelse*

21 §

*Statsandelsprocent och kommunens  
självfinansieringsandel*

Kommunens kalkylerade kostnader enligt  
6—12 § fördelas på så sätt att kommunernas  
statsandel är 21,92 procent  
(statsandelsprocent) och kommunernas  
självfinansieringsandel 78,08 procent.

31 a §

*Ersättning för kommunens utvidgade  
finansieringsansvar för  
arbetslöshetsförmåner*

Ersättningarna enligt denna paragraf  
bestäms på basis av de uppgifter om  
utbetalningen av arbetslöshetsförmåner år  
2023 som fram till utgången av 2023 samlats  
hos arbetslöshetskassorna och  
Folkpensionsanstalten. Ersättningarna  
justeras år 2024 i enlighet med en  
indexjustering av de arbetslöshetsförmåner  
som ligger till grund för finansieringsansvaret  
och i överensstämmelse med lagen om  
folkpensionsindex (456/2001). I

*Föreslagen lydelse*

21 §

*Statsandelsprocent och kommunens  
självfinansieringsandel*

Kommunens kalkylerade kostnader enligt  
6—12 § fördelas på så sätt att kommunernas  
statsandel är 25,02 procent  
(statsandelsprocent) och kommunernas  
självfinansieringsandel 74,98 procent.

31 a §

*Ersättning för kommunens utvidgade  
finansieringsansvar för  
arbetslöshetsförmåner*

Ersättningarna enligt denna paragraf  
bestäms på basis av de uppgifter om  
utbetalningen av arbetslöshetsförmåner år  
2023 som fram till utgången av 2023 samlats  
hos arbetslöshetskassorna och  
Folkpensionsanstalten. Ersättningarna  
justeras till 2024 års nivå så att de motsvarar  
indexjusteringen av de arbetslöshetsförmåner  
som ligger till grund för  
finansieringsansvaret, med iakttagande av  
vad som föreskrivs i lagen om

*Gällande lydelse*

ersättningarna beaktas dessutom de ändringar i storleken på utkomstskyddets grunddel som träder i kraft 2024. Folkpensionsanstalten ska lämna finansministeriet sådana uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsförmåner som behövs för att ersättningarna ska kunna fastställas.

32 §

*Tidsbegränsade minskningar och ökningsar av statsandelen till kommunerna*

43 §

*Samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna*

Finansministeriet bereder i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet och vid behov med social- och hälsovårdsministeriet de inverkningsar på statsandelsgrunderna som förändringar i de statsandelsåligganden som avses i denna lag har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten.

44 §

*Förhandling om statsandel*

Finansministeriet ska tillsammans med undervisnings- och kulturministeriet

*Föreslagen lydelse*

folkpensionsindex (456/2001). I ersättningarna beaktas dessutom de ändringar i storleken på utkomstskyddets grunddel som träder i kraft 2024. Folkpensionsanstalten och social- och hälsovårdsministeriet ska lämna finansministeriet sådana uppgifter om utbetalningen av arbetslöshetsförmåner som behövs för att ersättningarna ska kunna fastställas.

32 §

*Tidsbegränsade minskningar och ökningsar av statsandelen till kommunerna*

År 2025 ökas statsandelen för kommunal basservice med 1,97 euro per invånare som återbetalning i enlighet med 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen (1698/2009) av sammanslagningsunderstöd som blivit oanvända 2024.

År 2025 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,07 euro per invånare som sparåtgärd inom statsfinanserna.

43 §

*Samarbete i fråga om förändringar i statsandelsåliggandena och beräkningen av statsandelsgrunderna*

Finansministeriet bereder i samarbete med de ministerier som ansvarar för statsandelsåligganden inom kommunal basservice de inverkningsar på statsandelsgrunderna som förändringar i de statsandelsåligganden som avses i denna lag har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten.

44 §

*Förhandling om statsandel*

Finansministeriet ska tillsammans med de ministerier som ansvarar för

#### *Gällande lydelse*

förhandla med Finlands Kommunförbund rf om justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

Som ett led i statens och kommunernas samrådsförfarande enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) ska finansministeriet förhandla med undervisnings- och kulturministeriet och Finlands Kommunförbund rf om hur kostnaderna för förändringar i statsandelsåliggandena utvecklas och hur förändringar i statsandelsåliggandena inverkar på bestämningsgrunderna och kostnaderna för statsandelar och statsunderstöd samt på beviljandet av statsandelar och statsunderstöd.

#### 59 §

*Övergångsbestämmelse om justering av kostnadsfördelningen*

#### *Föreslagen lydelse*

*statsandelsåligganden inom kommunal basservice* förhandla med Finlands Kommunförbund rf om justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

Som ett led i statens och kommunernas samrådsförfarande enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) ska finansministeriet förhandla med *de ministerier som ansvarar för statsandelsåligganden inom kommunal basservice* och Finlands Kommunförbund rf om hur kostnaderna för förändringar i statsandelsåliggandena utvecklas och hur förändringar i statsandelsåliggandena inverkar på bestämningsgrunderna och kostnaderna för statsandelar och statsunderstöd samt på beviljandet av statsandelar och statsunderstöd.

#### 59 §

*Övergångsbestämmelse om justering av kostnadsfördelningen*

*I den justering som görs för finansåret 2025 och 2026 beaktas med avvikelse från 23 § 2 mom. inte det i 6 § 3 mom. avsedda grundpris som bestäms för åldersklassen 18–64 år eller det i 7 § avsedda grundpris som bestäms på basis av antalet arbetslösa.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

## 2.

### Lag

#### om ändring av 56 a och 59 § i kommunstrukturlagen

I enlighet med riksdagens beslut  
*ändras* i kommunstrukturlagen (1698/2009) 56 a § 5 mom. och 59 §, sådana de lyder, 56 a § 5 mom. i lag 1120/2018 och 59 § i lag 1070/2020, som följer:

*Gällande lydelse*

56 a §

*Sammanslagingsunderstöd enligt prövning när en av kommunerna i en sammanslagning av kommuner har en svår ekonomisk ställning*

-----  
Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av sammanslagningsunderstöd enligt prövning dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd enligt prövning inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare under året efter finansåret.  
-----

59 §

*Finansiering av sammanslagningsunderstöd*

Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av de sammanslagningsunderstöd enligt prövning som avses i 41 § dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare under året efter finansåret.

*Föreslagen lydelse*

56 a §

*Sammanslagingsunderstöd enligt prövning när en av kommunerna i en sammanslagning av kommuner har en svår ekonomisk ställning*

-----  
Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av sammanslagningsunderstöd enligt prövning dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd enligt prövning inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare *senast* under året efter finansåret.  
-----

59 §

*Finansiering av sammanslagningsunderstöd*

Ett belopp som motsvarar det sammanlagda beloppet av de sammanslagningsunderstöd enligt prövning som avses i 41 § dras av från den statsandel som avses i lagen om statsandel för kommunal basservice. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner. Om det belopp som har reserverats för sammanslagningsunderstöd inte i sin helhet används under finansåret, ska det återstående beloppet betalas tillbaka till kommunerna som en lika stor andel per invånare *senast* under året efter finansåret.

-----  
*Denna lag träder i kraft den 20 .*  
-----